

**Kiadó hivatal**  
**ifj. CSÁTHY KÁROLY**  
 gazd. akad. könyvkereskedése  
 DEBRECZENBEN,  
 hová az előfizetési pénzeket és  
 hirdetésekért kérjük küldeni.

Minden a „Tiszavidek”-et érdeklő kérésokat, a szerkesztőségi irodába Debreczen, Főter 7-ik sz. alá kérünk beküldeni.

# TISZAVIDÉK.

Vegyes tartalmu hetilap.

Megjelen rendszeren Vasárnap.

Nagyobb terjedelmű, mint szintén több ízben megjelenő hirdetések, alku szerint a legjutányosabban közöltetnek.

Nyilttér alatt minden három hasábos garmondsor 15 kr. és 30 kr. helyegdíj.

**Előfizetési díj:**  
 Postán küldve . . . . . 6.—  
 Félévre . . . . . 3.—  
 Évnyegyre . . . . . 1.50

**Hirdetési díjak előre fizetendők:** minden 5 hasábos petit sor egyszeri ígatásnál 5, többszörinél 4 kr. — Bélyegdíj 30 kr.

Előfizethetni **Nyiregyházán** a postahivatalnál. **Debreczenben** ifj. Csáthy Károly gazdasági akadémiai könyvkereskedésében. **Pesten** Grill Károly m. k. udvari könyvárusnál és **Petrik Gézánál**, hoogleyszersmind hirdetések isfelvétetnek. Egyébiránt a postahivatalok útján, legezlszerűbb öt krajezáros utalvány által.

## Néhány szó a népirodalomról.

Szellemileg századok óta elhanyagolt népünk érdekében szorgosan kezdi legujabb irodalmunk teljesíteni magasztos kötelemét. Iróink, kik hivatást éreznek magukban sikerrel munkálkodni e háladatos mezőn, mindent elkövetnek, hogy tanulságos olvasmányt adjanak a nép kezébe. E czélra — hála a mindenhatóknak, napjainkban — vállalat keletkezik vállalat után. Méltán az ellen sem emelhetünk panaszt, hogy a népirodalom termékeinek ára igen sokkal nagyobb mint a külföldi termékeié, de ha sokkal nagyobb volna is, azt kell tekintetbe vennünk, hogy a külföldi irodalom messzebb hatáskörre terjed, mint a miénk, mert míg p. o. a német művek a nagy német birodalomban olvastatnak, sőt külföldön, Angliában, Franciaországban, sőt Amerikában is vásároltatnak: addig a mi termékeink a sokkal kisebb terjedelmű Magyarországon kevés mennyiségben olvastatnak. Sokkal több példány készítettvén egy műből, könnyen magyarázható, hogy ilyképpen mérsékeltebb áron adhatják, mintha egy műből negyedrésznyi számú példányok készítettetnek el. — De mi oka mégis, hogy a népirodalom oly csiga lassan terjed az alsóbb néprétegben? — A kérdés méltó, hogy közelebbről hozzászóljunk, s ámbár távol tőlem a hiru gondolat, miszerint azt kimerítőleg tárgyalni volnék képes, legalább eszmecserélül közlöm igénytelen, de miként hiszem életből merített gondolataimat.

Okai népirodalmunk lassu terjedésének részint a népben, részint iróinkban rejlenek.

Vegyük először a népet, miként van, minőnek az élet mutatja. Ki olvasmányban élvet keres és talál, nemde a műveltség bizonyos fokán kell állania? Már pedig bevalljuk mindnyájan, hogy népünk mindamellett, miszerint az újabb kor e tárgybani igyekezetei nem maradtak egészen foganatlanul, a műveltségben nagyon hátra van még. Hogyan keressünk tehát ösztönt benne, miszerint szellemi élvezetben gyönyörködjék, midőn sajnosan tapasztaljuk, hogy sokan hazánk-

fiai közül, kik végig járták az iskolákat, kik a műveltek közé számítják magukat, kik megbántásnak vennék, ha valaki kétségbe vonná műveltségüket, oly keveset gondolnak az irodalommal, könyvre oly ritkán költnek, s idejüket úgy töltik, miként azt esetelni nem akarom? Nem kívánhatjuk, hogy a nemzet merő tudósokból, a szó szorosabb értelmében álljon, de ha sokan azok közül, kiktől telnek könyvet venni és olvasni, elfordulnak az irodalomtól, kívánhatni-e, hogy a nép, mely erre eddigelé nevelve nem volt, könyvben gyönyörködjék? — És ne feledkezzünk meg a nép foglalkozásáról. A nép kora tavasztól késő őszig nehéz fázasztó munkával tölti idejét. Talpon találja a korány hasadása, talpon hagyják még a lenyugvó napnak végsugárjai. S így tart az egész héten. Mikor legyen hát olvasásra ideje? Vasárnap s más ünnepnapokon? Azt pedig könnyen elhíhetni, hogy törődött testtel, minő népünk is, egész heti terhes munka után, szellemi munkássághoz nem nagy a kedv, s így nem csodálom, hogy a nép vasár- s ünnepnapokon pihenni óhajt, hogy a következő héten ujult erővel járando gazdagsága körül.

S e két ok már untig elegendő, hogy gátolja népünk közt az irodalomnak oly hön kívánt terjedését. De hátra vannak úgy-e a téli napok, esték, a midőn mégis többet tehetne mint tesz, szellemi érdekében a nép? S itt, noha tudom, hogy akkor sem henyél egy népünk, miként azt sokan kürtölik, bevallom mégis, miszerint szelleme nemesítésével gondolhatna, s e végre többet lendíthetne a nemzet azon osztálya, mely itt szóban forog. Azonban itt ismét tisztelet becsület, de igazság is, iróink akasztják meg legtöbbszörre az ügyet — Jó akaratukról, buzgó törekvésükről: emelni szellemileg a népet, távolról sem kételkedem, de a népek irni nem tudnak. Mi nem is lehet másképp. Azt vélik ugyanis, hogy a nép közé néhányszor elvegyülve, ha beszédbe erednek falusi hazánkfiaival, ennek gondolkodásmódját tökéletesen kipuhították; holt a százados viszonyok, melyek a tisztességek s nép között fennállnak a haza területén, a népet, mi hazaszerzte tudva van, oly bizalmatlanná tették amazok

iránt, hogy nyelvét még most is gondolatai elpalástolására használja és hosszú idő kívántatik még ahhoz, hogy kölcsönös bizalom kösse össze a két osztályt. Innen, hogy t. i. a nép valódi gondolkodásmódját tökéletesen kiismerni fölötté nehéz, magyarázandó a tétova, mely szerint népiroink egy része butábbnak, a másik része tanultabbnak tartja a népet, mint a minő, s a szerint vagy oly dolgokat magyaráz, melyeket a józan észnél fogva tud, vagy oly tárgyakat fejteget, melyek tulemeikednek a nép ismereteinek színvonalán.

Népiroink továbbá majd közvetve, majd közvetlenül oda irányozzák törekvéseiket, hogy gazdagsága okoszerű kezelésére ösztönözzék, rábíráják a népet. A cél oly szép, oly annyira nemes, hogy gáncsolása nemzet elleni bűn volna. De vegyük ismét a népet, úgy a mint van. Neki nincs módja az ajánlott elméletekkel kísérleteket tenni; ilyesmitől, conservatív hajlamát nem is tekintve, annál inkább idegenkedik, minél bizonyosb, hogy egy azon határnak is különbözik minőségében a földé s a nép régi gyakorlat nyomán jól tudja, melyik földben minő termény, s minő feltételek mellett terem legjobban. Csodálkozhatunk-e tehát, hogy falusi polgártársaink könyvszerint, miként ők mondják, gazdálkodni vonakodnak s iróink ide czélzó cikkeink mohón nem kapnak? De hogyan is kapjanak oly tanácson, melyet az illető cikik írója részint hallás, részint pedig könyvekből buvárkodás által közöl. Nagyon félreertenek azonban azok, kik azt vélnék, hogy elméleti tanácsot irodalom útján is nem ohajtatásom méltó népiroink által nyújtatni a népnek; kell, hogy az is történjék, de nézetem szerint módjával, s ne ajánltasának oly gazdálkodási módok, melyek külföldön sikerülhetek ugyan, de hazánk földén még problematikusak. Szerintem mint mondom, igen ajánlható, hogy gazdálkodási cikkek által nyujtson e téren is felvilágosítást a népnek; de úgy hiszem, hogy sorrendet kellene tartanunk, mely szerint előbb olyanokat nyujtunk élvezetül a népnek, mely által az olvasmányokat megkedveli s így aztán a többieket.

Lehetnek még a népirodalom lassu terjedésének

## TÁRCZA.

### Emlékezés a bécs-ujhelyi vértanúkról.

(Gy. P.) A múlt évben lefolyt francia-porosz háborúnak lazus részvételt volt tanuja a világ, s mindenki élénk figyelemmel kísérte fejleményeit. Németországban örvendtek a német győzelmeknek s mi természetesebb, mint hogy a birodalmi hadaknak az idegen országba való behatolásával arányban növekedett a németek diadalmi námorra, s ama hódítási duh, melynek azelőtt higgadt és józan felfogású irók is többször adtak kifejezést a háboru alatt. De egyebütt, ha mindjárt nem is találkozott az illetőknel valami nagyobb rokonszenv a francziák iránt, kelemetlen benyomást idézett elő a német hadak behatolása — es mindenesetre kínos volt olvasni, hogy a betolakodóktól feltukben tömegestől hagyják el békés polgárok tűzhelyeiket és vándorbottal kezukben kelnek utra, szívszakadva vetve még egy utolsó pillantást ama helyre, mely neki az édes otthon varázsául szolgálva, most egyszerre a tüzzel-vassal pusztított zsákmányává lett. Megrendítő dolog azokra nézve, kik a jelen polgárosultság közepett az emberiség és nemes szívuség szózatát hordozták ajkukon, kik valósággal hittek is abban s tehetségük szerint annak előmozdító voltak.

Ránk nézve régi sebeket élesztett fel a háboru. Mert a benne előfordult események s az ezekkel kölcsönösen járó pusztítások, rablások — egy szóval a kép, mely az egészről feltárult, saját hajdani sorsunkat juttatták eszünkbe. Bennünket a fájdalom érzete fogott el a Franciaországot sújtó szerencsétlenség miatt, s abba bemélyedve, önkénytelen is felmerült emlékekben ama siralmas állapot, melynek részese hazánk a mohácsi vész után oly

gyakran volt, majdnem minden külső részvétel nélkülözve es szivtelenül magára hagyatva.

Leggyászosabb volt ez állapot I. Lipót idejében. Az országban két idegen elem uralkodott, folytonosan harczolva egymással, zaklatva a lakosságot, — s ezt csak annyiban részesítve emberi bánásmódban, mennyiben hasznát vehette; különben rablással, kiirtással, megsemmisítéssel fenyegetve. E két elem a török s német volt. — Annak már kifelé állott a szekere rudja, ez hova tovább jobban befészkelte magát, a másik gyöngülésével arányban erősödött, s ebből származó öljönyt minél jobban kizsákmányolni igyekezett. Egy nagy hadsereg állott rendelkezésre Európa s különösen a német birodalom — söpredékből összeszedve, mely zordonságában a törököt is fölülmulatta. E mellett a kémkedés, árulás, esküszegés s különféle eselszövények napi renden voltak, és a szellemi valamint anyagi megbecsületetés eszközeit jogosult fegyver gyanánt használta az idegen kormány. Az ország törvényei már alig jöttek figyelembe az idegen kormány közegeinél, a rendek panaszai eredménytelen hangzottak el, a hazafiak jogos követeléseit kinevettek, sőt el volt végezve, hogy az ország alapalkalmányát eltörlik, most látván elérkezettnek amaz időt, melyben rég táplált tervük kivitelét alkalmazásba vehetik. I. Lipót császár és király erre vonatkozólag így irt a spanyol-udvarnál levő követének Potting grófnak: „A magyar ügyek kedvező fordulatot vettek; s én meg akarom ragadni az alkalmat Magyarország közügyének — másként alakítására. Ily körülmények között, midőn a magyar valósággal lujdosóva s idegen lön saját hazájában, nem esuda ha a hazafiak nagyobb része méltó felhaborodást érzett magában s ennek nyilvánulást is adni igyekezett. Ennyi méltatlanság tapasztalatán igen természetes, hogy a kormány leghűbb felei is elhidegültek iránta s oly eszközökhez nyultak, melyekkel hazájuk számtalan baját legezlszerűbben vélték orvosolni. Ezek között különösen kitűnt Zrinyi Péter horvát bán és Frangepán Ferencz. Mindkettő kora műveltségének színvonalán állva sőt jóval fölülmulva azt, nem

tűrheték az idegen bérénczek vérlázító zsarnokságát és elhatározták minden áron változtatni az állapotot, kerüljön az bár életükbe, vérükbe. Zrinyi Péter a nagyműveltségű s külföldön is ismert, valamint páratlan vitézségeért egész Európa által magasztalt költő és hős Zrinyi Miklós öcsese, már régtől fogva belatta a hazája ellen emelt fondorlatokat; tudá, hogy kik annak intézői; ismeré alacsony-lekületüket, ismeré mindenekelőtt egész működésüket, mely a nagy műveltségű ferfi előtt sokszor neveltségnek tunt fel, s ő erre nézve nem egyszer gunyolta ki a bécsi kormányt, sőt annak fejét is.

Csuda-e tehát, hogy ezekkel szemben ő sem maradhatott tétlen, s hogy megragadott minden eszközt melyekkel azok gyalázatos armánykodását ellensúlyozni remélte?

Már 1666. apr. 5-én szövetkezett ő Vesselényi nádorral a sztuboyai fürdőben s e szövetségnek értelme volt, hogy „a z o r s z á g j e l e n n y o m o r u állapotában az egyik a másikat elhagyni nem fogja, sőt védeni fogja vére hullásával is ha kell.” De Vesselényi a következő évben már elhunyt s így egyedül Zrinyi Péterre maradt a nagy feladat teljesítése. Ragaszkodva ama joghoz, melyet az arany bulla a hazafiak számára biztosított, a z e l l e n á l l á s i joghoz, elhatározta szövetségbe lépni a dalmatákkal, szlavokkal, erdélyiekkel, oláhokkal, moldvaiakkal, ez irányban évenkénti adó fizetésével igyekezvén magának megnyerni a portát. XIV. Lajos francia királyhoz követséget menesztett segély s főleg pénz nyerése végett: egy szóval mindenre kész volt, hogy Magyarország alkotmánya megőriztessek, hogy a magyar birodalom teljes épségben fenmaradjon. A francia király elhalasztatni tanácsolta a felkelést, míg ellenben a portához 1670-ben küldött Bukováczi onnan azt hozta válaszul, hogy addig, míg Horvátországban császári hadak tanyáznak, a porta nem küldhet segéd hadakat.

Zrinyi ez ok folytán Frangepán Ferenczcel magá szervezett hadsereget s eleinte sikerdusan tartotta magát, de összeszedett népe csak hamar elveszté bátorságát,

más okai is, de azokon fölül aligha ártand becses figyelemre méltatniok népiróinknak szerény nézetemet is. Érjenek a mennyit érhetnek. S ha figyelemre méltót mondanom sikerült, népiróink soha sem fognak kifogni anyagból, miket a népnek szánt könyvekben fejtegethetnek. Ott különösen a hazai történelem, a morál tág mezeje, melyen áldással munkálkodhatnak, ott az előítéletek kopár ösvénye, melyet járhatóvá tenni, oly szép feladat. Szóval annyi népünk szellemi szüksége, hogy egy jó időre mindig van anyag öt felvilágosítani. („K. L.“)

### Nehány szó az életbiztosítási ügyben.

Általános elismerésben részesül az életbiztosító társulatoknak azon befolyása, melyet azok az egyes családokra s ebből kifolyólag egész államokra gyakorolnak. Mint jótékony intézetek a szó szoros értelmében megóvólag és mentőleg hatnak a családok legbensőbb viszonyaira. Az életbiztosító társaságok kisebb részletekben gyűjtik, számos részvevőtől az összegeket, hogy vagy halálesetben, vagy még az életben tőkeket fizethessenek vissza és viszont a befizetett tőkék után, a rendes kamatoknál magasabb s minden változás s veszteség ellen biztosított évről-évről nyújtsanak. Ily módon az életbiztosítási társulatok résztvevőiket az elszegényedéstől megóvják, nagyobbítják a vagyont, szaporítják a jövedelmet s amidőn a jövedelmek emelik, tagjai nagy körében terjesztik a megelégedést.

A nép minden rétege igénybe veheti az életbiztosítási jótékonyágát. A gazdag biztosítson ezerekre rugó összegeket, a kevésbé vagyosokra nézve már nyereség, ha halála esetén övéinek csak néhány száz forintot hagyhat is maga után.

Örömmel tapasztaljuk, hogy az életbiztosítási eszme az illető társulatok közti versenyzések folytán honunkban is mindinkább terjed s a lakosság részéről felkarolattik. Éppen ez oknál fogva zurnalisztikai kötelességünknek tartjuk olvasóinkat figyelmeztetni, miszerint az esetben, ha magukat biztosítják, oly társulattal kössenek szerződést, mely minden irányban nyújtani képes a kellő garanciákat.

A tűz és jég károk elleni biztosításoknál, habár igen kívánatos, de nem éppen szükséges oly válogatónak lenni, miután az illető társulatok ezen biztosításoknál csak bizonytalanul történhet károk megtérítésére, de a biztosított összeg vagy díjak bizonyos kifizetésére nem kötelezettek. A szerződések többnyire csak rövid időre — a jégkár biztosításnál néhány hónapra — köttetvén, a felek, ha bizalmuk megrendült, a biztosítás megnyitásától más társasághoz térhetnek át, a régiek odahagyása által mitsem veszítvén.

De nem úgy áll a dolog az életbiztosításnál. Az efféle szerződések mindenesetre több évre, s legtöbbször egész élettartamra köttetnek s a társulatok részéről kötvények, majd nem változó természetű bírnak, mivel azokat bizonyos körülmények között, a meghatározott időben beváltani kötelesek, tehát a kötvények lejáratú idejékor, a fizetési teher bizonynyal reagyn nehezedik. Ezen kötelességüknek azonban csak úgy felelhetnek meg az illető társulatok, ha önmagok is szabályaikat szorosan megtartják s azoktól semmi szín alatt el nem térnek, mert csak úgy fognak teljesülni azon fellevelek, melyeket számításaiknak alapjául kell hogy vetek légyen.

Az életbiztosító társulatokat tehát úgy kell tekintelnünk, mint a felek által teljesített befizetések kezelőit, kik a begyűlt összegekkel bizonyos rendszer szerint járnak el. Minden eltérés e rendszabályoktól, vagy minden másnemű vezetés az életbiztosítás szelleme, matematikai alapja ellen, a felek legnagyobb kárára bizonyosan megboszulja magát, mert a társaság

tönkre jutván, a nála biztosított felek minden teljesített befizetéseiket elvesztik.

Igy történt ezelőtt pár évvel a trieszti „N o u v a“, újabb időben egy angol „A l b e r t“ című társulattal, melyek megbukván, a náluk biztosított felek befizetett díjai visszatérítetlenül elveszték.

De kérdezhetné valaki, hogy mért hozzuk fel ezeket? Mi a mondottaknak előrebocsátását szükségesnek tartottuk, hogy olvasóinkkal megismertessük az életbiztosítás alapelveit s ezáltal érveket nyújtsunk nekik az oly ámitó ügynökök ellenében, kik különféle fogásokkal iparkodnak feleket szerezni. Az életbiztosítási elvek ismerete képessé teszi a feleket megítélni, vajjon az ügynökök alításai alaposak és hitelt érdemlők-e?

Értésünkre esett ugyanis, hogy némely társaság közegei az által iparkodnak társulatuk részére hódításokat tenni, hogy oly felekhez fordulnak, kik más biztosító intézetnél már több év óta biztosítva vannak s azokat arra akarják bírni, miszerint kötvényeiket a régebbi társulat által vásároltassák vissza, azon előnnyel kecsegtetvén őket, hogy az általuk képviselt intézet őket az előbbi korukhoz mért s az addig fizetettnél olcsóbb díj mellett is biztosítja. Ertesülünk továbbá arról is, hogy találkoznak felek, kik efféle ámitásoknak hitelt adván, az ily kötvény-cserére rá is állanak.

Már pedig, ha fontolóra vesszük, hogy az életbiztosítási intézetek díjszabályai, a halálzási táblázatok alapján matematikai elvek szerint számítottak, a nevezett halálzási táblázatok egymástól csak csekély arányban térhetnek el, önként következnek, hogy a honunkban működő összes életbiztosítási intézetek táblázatai igen csekély, vagyis csak krajczárookra terjedhető eltérést mutatnak fel s így az állítólagos olcsóság, minden való alap nélkülőlövén, csak egy jó formán tekintetbe sem vehető semmiségre olvad le.

Másként áll a dolog, ha valóban találkozunk intézet, mely a feleket — ámbár azok valódi korukat lekiismeretesen bevallják — mégis néhány évvel fiatalabbnak veszi fel s részükre a díjszámítást a fiatalabb korhoz mérve, teljesíti. Ily esetben a társaság eltért a szolid társaságok gy e d ü l b i z t o s a l a p j á t ó l. Az ily rendellenes eljárás végre megboszulja magát s ezen megboszulásnak árát mindannyiszor a biztosított felek adják meg. De a legtöbb esetben az ily rendellenes eljárás, a felek tudatlanságával és járattanságával visszaélés az ügynök vétke, kiknek érdeke az üzlet után járó provizióban áll s ki nem követeli, nem mellékelte a keresztlevelet, mint a korszámítás alapját, és sokszor, csak hogy az üzlet mentő előbb létre jöjjön, a sokszor bona fide bevallott kisebb kárt fogadja el a díjszámítás alapjául. Amde a társaság később a keresztlevelet bekérvén, vagy utólagosan beszédi a feltől, a karkülönbökre eső magasabb díjat, vagy pedig — a haláleset beálltával — a karkülönbőség miatt a biztosított összegből r o p p a n t l e v o n á s o k a t t e n d, minél fogva a teljesített kötvénycsere a félnek nem használt semmit, sőt világos kárára történt. Ha pedig az intézet ezen eljárások közül egyiket sem alkalmazza s a különbségeket a nála biztosított levő feleinél ignorálja, önmaga sérti meg szabályait megtagadja számításainak alapját. Ily eljárást több éven át folytatva, szükségkép bukáshoz vezet a társaságot, mint erre több példa van, romjai alá temetvén a felek reá bizott véres verejtékekkel szerzett bevételeit, melyek összege milliókra vehet.

Midőn tehát kellő óvatosságra intjük a családok felett s mindazokat, kik megtakarított pénzüikkel az életbiztosítás útján kívánják biztosítani családjukat vagy aggságuk napját, egyuttal ezeknek azon tanácsot adjuk, hogy mielőtt a fizetendő díjakat számíttatnak ki, előbb kérjék elő az ügynököktől illető társulatuk évi zárszámlait és vagyonskimutatását és ezekben nézzék meg, mennyi már az illető társaság tartaléktőkéje s minő vagyon fedezi ezt és a díjtartalékokat?

Ha valahol, itt van helye a német közmondás alkalmazásának: trau, schau, wem. „N. V.“

Az ítéletet 1671. apr. 30-án hajtották végre rajtuk. És így nem rég mult 200 éve annak, hogy Német-Ujhelyen két, az önkénynek áldozatul esett bakó által kivégzett magyar hazafi alusza örök álmát; a langyelkű hazaszeretetet, az önfeláldozást s a férfiu bátorságot hordva ismertető jelül. És ott sirjok felett a gunyos emlékirat, mely hazugságnak nyilvánítva az emberi érzelmeket, a hazafiságot s az erényt, neveltségessé tesz mindent, mi a halandó előtt szent. Pedig Lipót cs. fejedelmi kegyességében két-két ezer misét szolgáltatott a kivégzettekért, azok elkobzott vagyonából! Nem kívívása ez a keresztényi meggyőződésnek, s nem elegendő-e arra, hogy okozótól utálattal elforduljanak? De ott szunyadnak a porok, melyek békés hazai föld s a honfiak által megáldott csarnok után vágyakoznak! Valóban a felmagasztalt erények hovatovább valódi ritkasággá gyérülnek, s nem volna illendő az oknál fogva azok képviselőit még holtuk után is közelben tartani? hogy ha jelenben hiányzanak is méltó képmásaik, úgy élénken tanuskódhassanak róla, miként a multban ily férfiakban mi sem szűkölködünk!! V. V.

### Virágai közt.

Virágai közt egyre keresem,  
Ünnepre hívna, boldogság, remény;  
Szenvedés közt megtépvé betegem  
Gyönyörre készül e szív is szegény!  
Eszembe jutnak a szelid szemek,  
E kéklő meny, a mely felhőtelen,  
A végtelenség bennök szendereg.  
Ragyogásuk fény, mosoly, szerelem.

Az oltár előtt busan hallgatag,  
Jő-e már, várom, szánszor kérdezem,  
Vágy, ábránd, mind csak hozzá szállanak,  
Zöngve, regélve, hívják édesen.  
Én térdelek, egy bus szobor vagyok,  
Lelkem kétségűl verve, tépve meg,  
Míg hervadt arcom könyemtől ragyog  
Imádkozva gyászban élbe megy.

### A törvényhozás legközelebbi teendője a közlekedési ügy terén.

A bécsi enquete a hét folytában ismét egybeült, és a bizottságok munkálatait tárgyalás alá vette. Elég alkalmunk volt már a kihallgatásoknál látni, miszerint mind az üzletvilág, mind maguk a közlekedési vállalatok képviselői tökéletesen meggyőződtek arról, hogy a forgalmi ügyben nagy visszaélések mutatkoznak, melyeknek továbbra fennmaradása egyáltalában nem kívánható. De maga a kormány is belátta számtalanszor, hogy a közlekedés terén törvényhozásilag intézkedni kell.

Az üzletrendszabály, melyet a magyar kormány egy időre hazai vállalatainknál is törvényerejűnek tekinteni akart, hiányos. A közlekedésügyi ministerium már a mult nyár folytában felszözlítettva az osztrák kereskedelmi ministerium által, vegyes értekezletet tartott egy új üzletrendszabály létesítése tekintetéből. Akkor elfogadtattak a fölvelek, melyek ily üzletrendszabály tekintetében szükségeseknek mutatkoztak. Az ügy mindazáltal akkor is tökéletesen el nem intéztetett, hanem ellenkezőleg a végleges intézkedés még korainak tartatott.

A mult héten hívott össze a közlekedési ministerium ismét egy értekezletet, ugyancsak az üzletrendszabály érvényesítése céljából. A mint halljuk, ezen értekezlet jelenleg szintén még korainak tartotta a felett határozni, mikép rendeztessék törvényhozásilag az üzletrend; és tekintettel arra, hogy a jelenleg Bécsben működő enquete minden esetre oly elveket hoz érvényre, melyeket egy új üzletrendszabálnál mellőzni általában alig lehet, és hogy az értekezlet részint üzleti, részint közlekedésügyi szakférfiakból állván, oly körülményekre is fog utalni, melyek a közlekedésügy szempontjából igen fontosak s melyeket az üzletrendszabály törvényesítésénél figyelembe venni kell: — egyelőre bevárandónak gondolta az enquete ülésének végét, s az általa elért eredményeket.

Kétséget sem szenved, hogy a vasuti közlekedés terén törvények hiányában vagyunk, s ennél fogva örömmel látjuk a törekvéseket, melyek nálunk az üzletrendszabály czélszerű rendezése miatt történnek és tökéletesen méltányoljuk a közlekedési ministerium abbéli szándokát, hogy végre valahára a magyar is hiányos és jelenleg érvényes üzletrendszabály egy tökéletesebbel váltassék fel.

De — midőn ezen őszinte örömmel kifejezzük — el nem mulaszthatjuk egyszersmind azon aggályainknak is szabad menetét engedni, melyek szerint nálunk a közlekedésügy törvényhozási rendezése nagy nehézségekkel fog küzdeni.

A vasuti forgalom jogi rendezése már magában véve igen kényes és nehéz feladat. Azon sajátos viszonyok, melyek a vasutak által a közlekedés egyes eseteinél meghonosodnak, azon egészen eltérő állapot, mely a vasuti vállalkozó és az árukat szállító magános közt a szállítás következtében keletkezik, a gőzerő és a vassinek, melyek a közlekedésnél az üzletvilág részéről újabb követeléseket létesítettek: mindenütt egészen különös jogi állapotokat honosítottak meg,

Várom, sokáig, hívom, hasztalan,  
Tündér kertje is, mint sir, pusztán már,  
Az ott hulló virággal szorva van,  
Oh itt minden bus hervadasra vár.  
Áldott labnyomat egyre keresem,  
Ne takard be te ősi fuvalom!  
Boldogságom csak ez lesz már nekem,  
Ha könnyeimet reá hullatom!  
Oh mily szörnyű szó: le kell mondani!  
A viszhangozt lagy dal nem költi fel,  
Mint mikor zengtek szelid dalai,  
S búbját sórt reám szép szemével.  
Homlokom síkja behorult, sötét,  
Felibe ül gyászban gondolatom,  
Széttépve látom lelkeim örömét,  
Mély sohaj fakad hervadt ajkamon.

Legyen boldog, gyöngyei ragyogjanak,  
Oh ne tudja, a tavasz mily rövid!  
A virág búbját olyan hervatag,  
Tündér regeként elhull széttorik  
Órakra őrzöm áldott mosolyát,  
Emlékezetét unneppé teszem,  
Egy romba hullott mennyországon át,  
Zarándokolok hozzá esendesen.

Lelkem örökre körülte lebeg,  
Általóleli, áldva, szeliden,  
Elmondja neki: hogy gyönyört lelek —  
A myrtus fáknak gyász regéiben...  
Busan kértem: kárpótlást hoi kapok,  
Porban?! vagy égben miként írva van,  
Feleljetek ti hulló csillagok,  
Vérzünk, elmulunk, ugy-e, nyomtalan?! —r.

melyeknek megfelelő rendezése a törvényhozás feladata volt.

Ezen egyik különzerű feladat mellett a törvényhozásnak még egy másik sajátos, s ismét a vasuti forgalomból merithető körülményre kell figyelmeztetni, és ez a törvény határainak minél nagyobb térre lendítő kiterjesztése. A vasutak által a messze és távol fekvő vidékek közelebb hozottak s ennél fogva a vasuti forgalom maga ismét a vasuti jognak minél egyöntetűbb alakulását követelte. A vasuti törvényhozás tehát cosmopolita jellegű és kerüli a nemzeti elemet.

Nálunk ezen két elemhez még egy harmadik járul, s ez az, hogy nálunk a jogi állapotok teljesen rendezetlenek. Magán jogunk költelmi része majdnem teljesen hiányzik; a bíróságok egyéni fellegősége, mely pedig oly országokban, hol a jog tanulmányozása nem tartozik a rendes foglalkozásokhoz, nem nagy jelentőségű, szokta nálunk a törvény hiányát pótolni. Kereskedelmi jogunk még csak a jelen üzleti élet, zsenge csiréit sem rendezzi, kereskedelmi jogunk ugyszólván nincs is.

Már pedig a vasuti üzletrendszabály sok esetben feltételez helyes kereskedelmi törvényeket, és ha a nálunk most érvényben levő üzletrendszabály kevésbé hatásos volt, mint Ausztriában, az kizárólag annak tulajdonítható, hogy nálunk kellő kereskedelmi törvényekre e rendszabály nem támaszkodhatott.

A mondottak után azt kellene mondanunk, hogy helyes üzletrendszabály csak akkor létesíthető valamely államban, ha kereskedelmi törvény létezik; s ennél fogva törvényhozásunk legközelebbi teendője a közlekedésügy terén kereskedelmi törvénykönyvnek megállapításában állana. És habár ennek mint alapfeltételnek igazoltatni is ismerjük, mégis elállunk ezen kívánságtól, mert tudjuk, hogy egy ily — soknemű viszonyokat átélő — codex készítése nagyon hosszúra nyulnék, és közlekedési viszonyaink megengedik, hogy ily törvénykönyvre várjunk.

El kell mellőznünk tehát ezen alapkvánságunkat és határozottan egy üzletrendszabály létesítését követelnünk, de oly módon, hogy ezen rendszabály egyuttal akár magában rendszeresen, akár függelék gyanánt azon viszonyokat és eseteket szabályozza, melyek a szállításnál előfordulnak és melyek mind-éddig semmiféle vagy csak hiányos és vázlatos megoldásban részesültek.

Igaz, egy ily műnek készítése nagy előrelátást igényel. De úgy hisszük, miszerint könnyebb a közlekedésügyre vonatkozó jogi fogalmakat egy javaslatba összeszedni, mint ha az összes kereskedelem és üzlet valamennyi viszonyait magába ölelő kereskedelmi codex organicus megalkotásáról kellene gondolkodni.

„V. K.“

### Az országos honvédegyülésből.

— Ha a holt betűk olvasása után is érzékeny elragadtatással csügünk a hazai történelmi jogvedelmi dicső korszakán, mennyivel megalább jelenet, midőn azon kor szereplő bajnokait együtt szemléljük! Évenként ritkulnak ugyan a szabadsághősök sorai, megfogynak bár számban, de a lelkesedésben nem törnek meg soha.

A megyeház termében az idén 82 régi honvéd, mint bajtársaik követői — jelent meg, a hazából már csak 34 egylet volt képviselve. — A polgárok megtöltötték a karzatot.

Elnökolt: Ivánka Imre, ki a gyűlést meleg üdvözlő szavakkal nyitá meg.

Majd a központi bizottság évi jelentése olvastatott fel, melynek tárgya volt, hogy a múlt évben miként mozdíták elé a régi honvédek érdekeit? A jelentés — fadjalom semmi pozitív eredményt nem tudott felmutatni, s a mi sajnósb, ennek épen az uralkodó többség volt oka. A szabadságharc honvédei a törvényhozás részéről erkölcsi elismerésben nem részesültek, s még az országos segélyezés is megtagadtatott tőlök. Az adósság nem törlesztetett, sőt szaporodott. A központi honvédegyületnek 1030 frtnyi terhe van. A vidéki egyletek felszólítottak július 1-ig fizetni.

Szöngyegre került a menház ügye is, e célra gyűlt — mint az elnöki jelentés mondja — eddig 87,115 ft. de az adakozások még most is folynak. Telek van. — Több ajánlat tétel az épületre nézve, az aszói és tetényi kastélyokat is felajánlották, volt telek Budán és Pesten is. A pesti telek a soroksári utvonallal mellett, a lóvasut egyik tervezett ágához közel van, ára 23,000 ft, a bizottság ezt ajánlja menházhelynek. E javaslatot a közgyűlés minden ellenvetés nélkül elfogadta. Az építkezés azonnali megkezdése elhatározottat. A rokkantak eltartási alapját illetőleg, reményli a gyűlés, hogy a közönség részvéte megteremtí azit.

A pénzügyér az adás-vevési illeték elengedésére felkértek.

Ivánka Imre elnök indítványozza a honvédmenház vagyonának mikénti kezelése iránt, hogy azt felelősség alatt 5 tagu bizottság kezelje, felvévenként nyilvános számadást tevén közé: az építkezés után maradandó pénz első helyen betáblázva adassék ki; a folveendő bajtársakra nézve tekintet lesz a világtalanokra, a megcsönkítotakra, a végelgyengülésre; s ha a régi honvédek közül ilyenek nem találhatók, a folyamodók közt életkorukra nézve legidősebbek veendőek fel; a kezelő bizottság gondoskodni tartozik, hogy minél több régi bajtárs vétessék fel.

Többen szóltak az indítványhoz, Várad Gábor javaslatára határozottat, hogy a menház bekebelezése mó-

dozatainak eldöntésével a bizottság, mely 9 tagból fog állani, bizassék meg.

Az elnöki előterjesztések közt nevezetes, hogy Dezsőfi Dénes honvéd 10 hold földet ajánlott a gubaesi pusztán menházhelyül, de ez nem fogadhatván el, köszönet szavaztatik az ajánlatért. Indítványoztatott, hogy a felosztott honvédegyletek osztónözlessenek az ujaszervekedésre, mert addig a honvédegyletek feladata nem lesz megoldva, míg a régi honvédek erkölcsi elismerésben nem részesülnek.

Ivánka előterjesztést tett a választmány három évi működéséről, megragadólag eseteli ebben a honvédegyület nagy fontosságát, s felhívja a közgyűlést új tisztviselők választására, kijelentvén, hogy ő az elnöki szerepet tovább semmi esetre nem viheti.

A választás következő eredményvel ment végbe: elnök Gáspár András (lelkessel éljenek.) alelnökök Klementisz Gábor és Földvári Albert, jegyző Kuhnel Ign. A gyűlést lakoma követte Fróhnernél.

### Helyi ujdonságok.

**Basthy Imre**, ki a „Tiszavidék“-nek ez év első negyedében felelős szerkesztője volt, f. hó 10-én Debreczenben, élete viruló korszakában elhunyt. A megboldogult az irodalmi téren nagy munkásságot fejtett ki, két kötet költeményt irt „Tavaszi Ibolyák“ „Dalok és Elbeszélések a népnek“ továbbá egy vig tárgyú regényt „Egy papa a XIX. században“ czim alatt. — Több figyelmet keltő és reményre jogosító munkái befejezetlenül maradtak. Az irodalomban Hortobágyi név alatt dolgozott. Mi, a kik ismertük korán elhunyt barátunk szép tehetségét és kitartó buzgalmát; bánatos szívvvel gondolunk rá, miért kellett a jóbarátunk, a nagy reményekre jogosító írónak, a hű honfinak ily hamar sirba lankadni.

Emlékét megőrzik munkái. — Áldás hamvaira!

— **A nép művelődéssel** karöltve jár a mezőgazdaság egyik legfőbb tényezője a fatenyésztés. Oly országok és vidékek lakosai, a hol a fatenyésztés virágzik, mind szellemileg úgy anyagilag is előbbre haladtak, míg ellenben a kopár kiellen tájek bizonyossága a szellemi és anyagi szegénységnek. — Mily gyönyör látványt nyújt kivált május havában a szép zöld erdő és liget, s mily él a gyümölcsös kert virító fái között sétálva szívné a kikelet ude légét! De a zöld erdő és virító kert fái nemcsak szépek, hanem egészségi és anyagi szempontból is hasznosak. Az erdei fák nagy része tűzölő, épület, szerszám, és különféle iparos cselokra, másrészt póttakarmányul, áomra, ugyszinte a kártékony szelek megtörésére és a futóhomok megkötésére használtatnak; a gyümölcsfák e mellett még izletes és egészséges gyümölcsök által az embereknek kimondhatatlan hasznot hajtának. Hazánkban az újabb időben több vidéken melegen karolták fel a gyümölcsfa tenyésztést, több városok tapasztalva az abból származó hasznot, örvendetes haladást tettek a gyümölcsfák fajok nemesítésére körül. Sőt a Nagyméltóságú magyar kir. földművelés, ipar és kereskedelemügyi miniszter ur kedvezménye folytán egyes városok és községek azon szerencsésre részesülhetnek, hogy a gyümölcsfa tenyésztés veterán bajnokától a fáradhatlan Lukácsy Sándor tanár úrtól tanulhatják meg a legczélsebb gyümölcsfa nemesítés és szabályos fametszés módját. Már az alföld televényes rónaterein is több vidéken szépen díszlenek a szőlő és gyümölcsös kertek, — e kiváló eredményt a gyümölcs-ipar és üzlet terén eddigelé csupán Kecskemét és Nagykőrös szorgalmas népe mutatott. E két városban nem egy kapás ember található, a kinek kéthold futó homokos földje szőlővel és gyümölcsfával beültetve évenként 1600 frtot jövedelmezett. Kecskemét és Nagykőrös látja el jofele gyümölcsös nem csak Pestet, hanem Német, Cseh, Lengyel és Oroszországba is évenként tetemes mennyiségű alma, kajszinbarack és meggy szállítatik, úgy hogy évenként két millió forintra számítható azon összeg, melyet e két város a külföldtől a gyümölcsért nyer. Tehát a silány futó homokos föld is átvarázsolható hasznos és díszes szőlő és gyümölcstermő kertekre, ha az szorgalommal és kitartással párosul, azt eléggé mutatja a nevezett két város példája, melyet követnie Nyíregyházának is kívánatos volna; annál inkább, mivel az alap nem hiányzik, már eddigelé több gyümölcsözlet kedvelő urak bírnak szépen díszlő és számos nemes válfaju gyümölcsöt termő kertekkel. Kívánatos volna továbbá a népskolák tanítóinak a fatenyésztésre alkalmas és jelevényes talaju föld kiadása, hogy a jövő nemzedék az elemi iskolákban kedvvel gyakorlatilag is megtanulva a fanemesítést, idővel az ungvári vasut kiépítetvén, a nyíregyházi gyümölcs éjszak-kelet Európában kapós és birneves legyen!

— **A földművelés ipar és kereskedelmi** m. kir. miniszter ur által kiküldött Lukácsy Sándor tanár ur vándor útjában Nyíregyházát is szerencsésítette látogatásával, és május 4-én több szőlő és gyümölcsöszet kedvelő urnál, ugyszinte az ev. faiskola kertjében a helybeli városi tanitók és tanárok jelenlétében a gyümölcsfa tenyésztés, nemesítés és nyésésről igen tanuságos gyakorlati utmutatást tartott, másnap pedig Sexty mérnök ur bujtos alatti kertjében a felső elemi ev. tanulókat oktatta szemléletileg a fanemesítésre. — Az ügy buzgalom s azon szakavatottság, melyet Lukácsy tanár ur a fatenyésztés körül tanúsít, méltán dícséretet és elismerést érdemel.

— **A májálisok sorát** a helybeli gymnasium növendékei szándékoznak megnyitni, s ha az idő kedvező lesz, május 16-án, az elemi tanulóké pedig a nyíregyházi vásár után fog megtartani.

— **József főherczeg**, most már egyáltalán nem jön Nyíregyházára az idén, de sehova sem is megy azon helyekre, melyeken a hat heli udvari gyász alatt kellett volna megjelenni. Öszinte szívből sajnáljuk ő fensége elmaradását.

— **Bánhegyi István** szepes-sáros megyei tanfelügyelő ABC-jének második javított kiadása megjelent díszes kiállításban, ifjú Csáthy Károly gazdasági academiai könyvtárusnál, ára 16 kr. Ezen abce az összes hazai sajtó által annyira ajánlatott a hazai tanitók figyelmébe, és már annyi helyen el van fogadva tankönyv gyanánt, hogy ezen jeles műre mi is a legnagyobb bizalommal hívhatjuk fel a Szabolcsmegyében levő népskola tanitók figyelmét.

— **Azon nevezetes** ujdonságot tehetjük közé: hogy a történelmi társulat legújabb ülésén derék tudósunk Foltyni János magára vállalta, a Szabolcsmegye története megírásához szükséges adatok gyűjtését. A történelmi társulat a legnagyobb örömmel fogadta ezen ajánlatot, s felkérte nevezett hazánkfiát Szabolcsmegye történetének megírására; — ezen okból a Vajai Ibrányi család levéltárának regestái is az illető tudósoknak fognak átadni.

— **A „Buda-Pesti közlöny“** pályázati rovatában a nagy-kállói alreal-tanodánál megürült tanszékre pályázat nyitattik.

— **Folyó hó 6-kán** este kilencz óra tájban a szenatér mellett Joszka kerékgyártó házában tűz ütött ki, s az egész hosszú nadsfész ház esürött le.

— **József főherczeg helyett** a honvédek Máriaassy ezredet fogadták, mely alkalommal E huszárkapitány lova megbokrosodott, a korlátok mellett urával együtt hanyat esett, szerencsére komoly sérülés nem történt.

— **Mennyire ártalmas és veszélyes** a katonáknak béke időben a fegyver viselése, kitelszik a múlt héten városunkban történt esettől is. Ambrus Mihály nevű helybeli fiatal legény, szegény özvegy anyjának s négy nevelletlen testvéreinek egyedüli támasza, barátaival egy este a „Sas“ nevű korema mellett sétálva, hirtelen 8 ungmegyei 36-dik zászlóaljbeli honvéd által megtámadtatott s tévedésből más legény helyett minden ok nélkül annyira összevagdaltatott kivált feje és keze, hogy az orvosok állítása szerint életéhez kevés a remény. — Az erélyes honvéd parancsnokság a büntett elkövetőt szigorúan és példásan megbüntetendí.

— **Május 9-kén a nyíregyházi ev.** néptanítók saját gyümölcsfa iskolájukban számos polgári és földművelő egyének jelenlétében a gyümölcsfa nemesítés újabb czélszerű neméről gyakorlati utmutatást tartottak.

— **Gyászhir.** Miskolczról kapott tudósítás szerint, Tek. Sőhalmy János a hegyaljai ágostai egyházmegye volt érдем és tett dús felügyelője, kedves hazánk egyik tevékeny hű, szabadelvű s áldozatra kész honfia folyó hó 9-kén Tatyán jobblétre szenderült. Áldás s béke lengjen hamvai fölött!

— **Igen életre** való eszmét említt a „Nagyvárad“ nevezetesen a szabolcs- és biharmegyei történetkedvelőknek, illetőleg a történelmi társulat e vidéki tagjainak ajánlja hogy ming ama társulat Zemplénben működik, addig ők e két megyében eszközölts buvárlataikkal elkészülhetnek, s a terv szerint Horváth Mihály elnökölte alatt Leleszen tartandó zárt összejelés után Debreczenben érintkezésbe tehetnek magukat a visszatérő buvárokkal, s kieszközölhetnének egy kiegészítő ülést Debreczenben, hol aztán a kutatások eredményei tárgyalatának. — Mi részünkről szintén óhajljuk, hogy ez igen szép eszme ne hangozék el eredménytelenül a pusztában kiálló szó gyanánt.

### Magyar-Államvasutak menetrende.

Pest—Salgó-Tarján.

Pestről ind.	7 óra 30 pr	10 óra 55 p. é.	9 ó. 56 p. d. e
Kőbánya	7 „ 56 „	10 „ 41 p. é.	10 ó. 7 p. d. e
Gödöllő	8 „ 30 „	12 „ 26 p. é.	11 ó. 42 p. d. e
Hatvan	9 „ 50 „	2 „ 45 p. é.	1 ó. 10 p. d. u
Pásztó	10 „ 59 „	4 „ 15 p. é.	2 ó. — p. d. e
S.-Tarján érk.	11 óra 20 p. r.	3 óra 32 p. r.	3 óra 24 p. r

S.-Tarján — Pest.

S.-Tarján ind.	10 ó. 47 p. d. e.	10 ó. 20 p. é.	1 ó. 12 p. d. u
Pásztó ind.	11 ó. 53 p. d. e.	11 ó. 37 p. é.	2 ó. 20 p. d. u
Hatvan ind.	1 ó. 10 p. d. u.	1 ó. 28 p. é.	3 ó. 48 p. d. u
Gödöllő ind.	2 ó. 6 p. d. u.	5 ó. 6 p. é.	5 ó. 16 p. d. u
Kőbánya ind.	2 ó. 59 p. d. u.	4 ó. 52 p. r.	6 ó. 40 p. d. u
Pestre érk.	3 ó. 4 p. d. u.	5 p. r. 6 ó. 48 p. d. d. u.	

Hatvan — Miskolcz.

Hatvanból indul 9 óra 40 p. r. d. e. 2 óra 23 p. r. éjjel  
Füzes-Ahony indul 12 óra — p. r. d. u. 4 óra 39 p. r. éjjel  
Miskolcz érkezik 2. óra — p. d. u. 7 óra 20 p. r. éjjel

Miskolcz — Hatvan.

Miskolczról indul 8 óra 15 p. r. 8 óra — este.  
Füzes-Ahony indul 10 óra 10 p. r. d. e. 10 óra 40 p. r. este.  
Hatvan érk. 12 óra 25 p. r. d. u. 1 óra 8 p. r. éjjel.

Zákány — Zágráb.

Zákány indul 5 óra 55 p. d. u. 7 óra 22 p. r.  
Körös indul 5 óra 27 p. d. u. 9 óra 44 p. r. d. e.  
Zágráb érkezik 7 óra 32 p. este 12 óra 59 p. d. u.

Zágráb — Zákány.

Zágráb indul 7 óra 25 p. r. 9 óra 2 p. r. este.  
Körös indul 9 óra 55 p. r. 12 óra 7 p. éjjel.  
Zákány érk. 11 óra 22 p. r. d. e. 2 óra 25 p. r. éjjel.

Vámos — Györk — Gyöngyös.

Vámos Györk indul 11 óra 44 p. r. d. e. 3 óra 29 p. r.  
Gyöngyös érk. 12 óra 19 p. u. 4 óra 4 p. r.

Gyöngyös — Vámos — Györk.

Gyöngyös indul 9 óra 47 p. d. e. 11 óra 55 p. éjjel.  
Vámos Györk érk. 10 óra 16 p. d. e. 1 óra 2 p. éjjel.

